

בתי המשפט

א 005464/03
בתיק עיקרי: 005464/
תאריך: 09/02/2006

בית משפט השלום פתח-תקוה

בפני: שופט: שטרנליכט נחום

בעניין: 1 . גבעתי יצחק

2 . גבעתי לאה

ע"י ב"כ עוה"ד רפפורט יוסף תובעים

נגד

בנק מזרחי בע"מ

ע"י ב"כ עוה"ד יצחק גולדשטיין נתבע

נגד

אבנר חוסרבי

ע"י ב"כ עוה"ד אבי סלומון צד ג'

פסק דין

טענות התובעים:

התובעים חתמו על ערבות מוגבלת בסכום של 300,000 ₪ להבטחת חובו של צד ג' לנתבע. הנתבע הודיע לתובעים, כי לצד ג' חוב לנתבע וכן פיגור בהחזר הלוואות. לאחר זמן הסתבר לתובעים, כי הנתבע נטל כספים מחשבון שניהלו אצלו התובעים לשם פרעון חובותיו של צד ג'. בכך פעל הנתבע בניגוד להוראות חוק הערבות, תשכ"ז-1967 (להלן – **חוק הערבות**), ובניגוד לאמור במסמכי הערבות השונים עליהם חתמו הצדדים. הנתבע לא הודיע במועד לתובעים, כי צד ג' אינו עומד בהחזר ההלוואה שנטל בהתאם ללוח הסילוקין. הנתבע, בניגוד לדין, גבה מהתובעים את מלוא חובו של צד ג', למרות שהיו ערבים נוספים ביחד איתם, שערבו לחובו של צד

ג' לנתבע. עוד נטען, כי למרות היותם של התובעים ערבים מוגנים, גבה מהם הבנק את חובו של צד ג' בטרם מוצו ההליכים נגד צד ג'.

טענות הנתבע:

לטענת הנתבע, התובעים אינם צדדים רחוקים לחשבון צד ג' לו ערבו. במשך תקופה ארוכה היה התובע 1 ובתו מבעלי החשבון, ואף לאחר מכן המשיך התובע 1 להיות מיופה כח בחשבון. בנסיבות אלו היה התובע 1 מעורה היטב בנעשה בחשבון. בטעות ציין פקיד הנתבע על גבי טפסים של הנתבע, כי התובעים הינם ערבים מוגנים, דבר שאינו נכון, וזאת עקב כך שערבו לחוב בסך 300,000 ₪. כשהתגלתה הטעות נשלחה הודעת תיקון מתאימה לתובעים. התובעים לא העלו כל טענה במענה להודעת התיקון. גם טענת התובעים, כי בהתאם להוראות חוק הערבות לא יכול היה הנתבע לגבות מהם את הסכום שגבה, משום שהיה ערב נוסף נדחית על ידי הנתבע. הנתבע טוען, כי לאור גובה חובו של צד ג' בעת החתימה על כתבי הערבות אין מגיע הסכום שגבה מהתובעים לכדי חלקם בערבות.

הודעה לצד שלישי:

הנתבע שלח הודעה לצד ג'. בהודעתו טוען הנתבע, כי אם יחוייב הנתבע להשיב לתובעים את הסכום אותו גבה מהם על חשבון חובו של צד ג', יהיה הנתבע רשאי לבטל את זיכוי צד ג' בסכום זה. הנתבע מוסיף ומפרט, כי לאחר מימוש ערבותם של התובעים הנתבע חתם עם צד ג' על הסכם פשרה (להלן – **הסכם הפשרה**), אשר נחתם על בסיס יתרת חובו של צד ג' לאחר מימוש ערבותם של התובעים. אם יקבע, כי מימוש ערבותם של התובעים בטל, הרי שהסכם הפשרה עם צד ג' נחתם בטעות או עקב הטעות הנתבע, ולכן הודיע הנתבע על ביטול הסכם הפשרה. בנסיבות אלו עותר הנתבע לחיובו של צד ג' בשיפוי הנתבע בגין כל סכום שהנתבע יחוייב לשלם לתובעים.

טענות צד ג':

צד ג' טוען, כי משמילא את כל חיוביו עפ"י הסכם הפשרה, ולאור האמור בהסכם הפשרה, מנוע הנתבע מלתבוע אותו בתביעה כלשהי בגין החוב.

דיון:

חוק הערבות תוקן פעמיים. התיקון הראשון נעשה בחוק הערבות (תיקון), תשנ"ב-1992 (להלן – התיקון הראשון). התיקון השני נעשה בחוק הערבות (תיקון מס' 2), תשנ"ח-1997 (להלן – התיקון השני). בהתאם להוראות סעיף 2 לתיקון השני, תחילתו של התיקון השני ביום 1.6.98. שם גם נקבע, שהוא יחול רק על התחייבויות לשיפוי וחוזי ערבות שנכרתו לאחר תחילתו. בנוגע לחוזי ערבות והתחייבויות לשיפוי שנכרתו לפני תחילתו של התיקון השני נקבע שם, שיחולו הוראות החוק הקודם, לרבות הוראות התיקון הראשון.

בהתאם להוראות התיקון הראשון חלות ההגנות שנקבעו בפרק ב לחוק הערבות רק על ערב שאינו בן זוגו של החייב ואינו שותף של החייב, ורק כאשר קרן החוב הנערב אינה עולה על 40,000 ₪. בתיקון השני הבחין המחוקק לעניין ההגנות המוקנות לערבים בין ערב יחיד ובין ערב מוגן. ערב יחיד הוא מי שאינו בן זוג של החייב או שותפו. ערב מוגן הוא ערב יחיד שבחווה הערבות בינו ובין הנושה נקוב סכום הנמוך מ-300,000 ₪. ההגנות הקבועות בפרק ב לחוק הערבות חלות, בהתאם להוראות התיקון השני, על ערב יחיד, ובסעיפים מסויימים רק על ערב מוגן.

על פי הנטען בכתב התביעה חתמו התובעים ביום 10.11.99, לאחר תחילתו של התיקון השני, על כתב ערבות להבטחת חובו של צד ג'. הערבות הוגבלה לסך של 300,000 ₪. על בסיס ערבות זו העלו התובעים את כל טענותיהם בכתב התביעה, ולא הזכירו שום ערבות קודמת עליה חתמו. בסיכומיהם, ומבלי שתיקנו את כתב התביעה, העלו התובעים טענות חדשות, ולפיהן ערבו לחובת צד ג' כבר ביום 16.12.97. על בסיס הערבות משנת 97 הם מעלים טענות שונות. טענות אלו הינן בבחינת הרחבת חזית, לה התנגד ב"כ הנתבע, ובצדק.

על הערבות עליה חתמו התובעים בשנת 1999 חלות הוראות התיקון השני, דהיינו הוראות חוק הערבות בנוסחו הנוכחי. בהתאם להוראות סעיף 19 לחוק הערבות אין התובעים ערבים מוגנים, היות שסכום החוב שנקב בכתב הערבות עליו חתמו התובעים - 300,000 ₪ - עולה על הסכום הנקוב בחוק כסכום מכסימאלי על מנת לזכות במעמד של ערב מוגן - 60,000 ₪. דא עקא ובכתב התביעה מעלים התובעים טענה נוספת לעניין זה, ולפיה בהודעה לערב אשר צורפה לכתב הערבות עליו חתמו בשנת 1999 ציין הנתבע, כי התובעים הינם ערבים מוגנים. ההודעה צורפה כנספח ב

לכתב התביעה. לטענת הנתבע, המדובר בטעות סופר שנפלה בהודעה. הנתבע טוען, כי במהלך ביקורת שגרתית שנערכה התגלתה הטעות. משנתגלתה הטעות, נשלחה לתובעים הודעה על כך, והם לא העלו כל טענה בעניין זה. נגד טענה זו העידה התובעת 2 בסעיף 15 לתצהירה, ואמרה, שהתובעים מעולם לא קיבלו הודעה שכזו. מנגד העיד מי ששימש כמנהל סניף הנתבע, מר ציון דנינו, ואמר בסעיף 18 לתצהירו, כי נשלחה לתובעים הודעה בכתב על הערבות. הדברים נאמרו על ידי מר דנינו בסתמיות. הוא לא ציין מי שלח את ההודעה על הטעות, ולאן היא נשלחה. על גבי ההודעה עצמה, המצורפת כנספח כד לתצהירו של דנינו לא צויינה כתובת הנמען. נראה, כי בנסיבות אלו לא ניתן, לקבל את טענות הנתבע, כי הודיע לתובעים על טעות הסופר שנפלה. למרות זאת אין לראות את הדברים שנכתבו בטעות כמחייבים את הנתבע.

בסעיף 16 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973, נאמר:

"נפלה בחוזה טעות סופר או טעות כיוצא בה, יתוקן החוזה לפי אומד דעת הצדדים ואין הטעות עילה לביטול החוזה".

תנאי מוקדם להפעלת המנגנון המצוי בסעיף 16 לחוק הוא קיומה של טעות סופר. על הצד הטוען לקיומה של הטעות להוכיח, כי אכן קיימת טעות סופר, וכי האמור בהסכם אינו משקף את ההסכמה האמיתית שבין הצדדים. ראה גבריאלה **שלו, דיני חוזים – החלק הכללי, לקראת קודיפיקציה של המשפט הישראלי**, עמ' 305. משהוכח קיומה של טעות סופר, רשאי בית המשפט לתקן ההסכם באופן האמור בסעיף 16 הנ"ל.

במקרה דנן, עלינו לדון בשאלה, האם אכן נפלה טעות סופר במסמך בו צויין, כי הערבים הינם ערבים מוגנים, או שמא דבר זה תואם את הסכמת הצדדים. על הנתבע היה מוטל הנטל להוכיח טענה זו בדבר קיומה של טעות סופר, וסבורני, כי הוא אכן הרים נטל זה.

בעניין נסיבות החתימה על כתב הערבות בשנת 1999 העידה רק התובעת 2. התובע 1 נמנע מלהתייבב לעדות, וזאת למרות שהיה הרוח החיה בכל הנוגע לערבויות לצד ג' ולקשרים העסקיים עם צד ג'. את הימנעותו של התובע 1 מלהעיד יש לזקוף, ללא כל

ספק, לחובת התובעים. התובעת 2 העידה בסעיף 24 לתצהירה, כי בעת החתימה על מסמכי הערבות הוסבר להם, שהם יהנו ממעמד של ערב מוגן. לאור העובדה שבתצהיר התובעת 2 אין התייחסות כלשהי לכתבי ערבות נוספים מלבד המסמכים שנחתמו ביום 10.11.99, נראה כי הדברים מכוונים למעמד החתימה על מסמכים אלו. דברים אלו נסתרו בעדותה של התובעת 2 בפני. התובעת 2 אמרה במפורש, כי בשנת 99 לא הסבירו לה שום דבר (עמ' 5 לפרוטוקול, שורה 18). בשונה מהאמור בתצהירה, טענה התובעת 2 בעדותה בפני, שההסברים ניתנו בשנת 1997, בעת החתימה על מסמכי הערבות הקודמים. גירסה זו של התובעת 2 עלתה לראשונה בחקירתה הנגדית, ולא נזכרה כלל בתצהירה, כאמור לעיל. הן לפי הוראות התיקון הראשון והן לפי הוראות התיקון השני, לא היה מקום מבחינה משפטית לאפשר לתובעים לחסות בצל הגנותיו של פרק ב' לחוק החוזים. בהתאם להוראות התיקון הראשון חלו ההגנות שבפרק ב לחוק הערבות רק על ערבות לחיוב, שסכום הקרן שלו אינו עולה על 40,000 ₪. ממילא אין זה מתקבל על הדעת, כי הנתבע התנדב להעניק לתובעים הגנות להן לא היו זכאים על פי הוראות החוק. עדותה של התובעת 2, כי במועד כלשהו, שאינו ברור עקב הסתירות האמורות לעיל בעדותה, אמר להם נציג הנתבעת, שהם נהנים ממעמד של ערבים מוגנים, לא גובתה באסמכתא כלשהי. התובעת 2 אישרה בעדותה, כי בעת שחתמה לראשונה על מסמכי ערבות לצד ג' בשנת 1997 לא נמסר לה על ידי מי מטעם הנתבע מסמך כלשהו המאשר מעמדם של התובעים כערבים מוגנים (עמ' 4 לפרוטוקול, שורות 4-5). ושוב נדגיש, התובע 1 נמנע מלהתייצב ולהעיד בעניין זה בבית המשפט, על מנת לתמוך בעדותה של רעיתו, התובעת 2. עדותה של התובעת 2 בעניין זה, היא עדות יחידה של בעל דין. יתירה מכך, התובעת 2 לא ידעה לומר, מי היה האדם שהסביר לה את הדברים. היא לא זכרה אם היה זה הפקיד שבפניו גם חתמה על המסמכים. היא אפילו לא זכרה אם היה זה פקיד של הנתבע, או שמא פקידה (עמ' 3 לפרוטוקול, שורות 7-10). היא גם לא ידעה לומר בוודאות, האם ההסבר ניתן לבקשת התובעים או ביוזמת פקיד הנתבעת (עמ' 4 לפרוטוקול, שורות 6-8). הדבר היחיד אותו זכרה, באופן מפתיע למדי, היה ההסבר שניתן לה, כי היא ערבה מוגנת, זאת כאשר אפילו את סכום החוב הנערב לא ידעה (עמ' 5 לפרוטוקול). העולה מן הדברים, שאין לקבל את דבריה של התובעת 2, כי נאמר לתובעים, שהנתבע מעניק להם מעמד של ערבים מוגנים, ודבר בעניין זה לא הועלה ולא נידון בין הצדדים, לא בשנת 1997 ולא בשנת 1999. לפיכך ברור, שבציון היותם של התובעים ערבים מוגנים בהודעה לערב מיום

10.11.99 נפלה טעות סופר, ואין היא משקפת את הסכמת הצדדים, אלא עומדת בניגוד לה.

בע"א 424/89, פרקש נ' שיכון ופתוח לישראל בע"מ, פד"י מד(4)31, 40, נאמר:

"נמצאנו למדים, שאם ברור לנו מהו אומד דעת הצדדים, אשר יצר את 'החוזה האמיתי', הרי יהא אשר יהא הקפו הכמותי של השיבוש שנפל בשלב של יציקת תוכנו של חוזה זה לכלל 'חוזה כתוב' - ניתן לתקן את החוזה הכתוב באופן שישקף נאמנה ונכוחה את החוזה האמיתי "

דבריו אלו של כב' השופט דב לוי ז"ל גובו גם באסמכתאות מעולמו של המשפט העברי, שם נקבע, כי משמוכח שהשמטתו של עניין כלשהו משטר חוב הינה בגדר טעות סופר, ניתן להוסיף לשטר את אותו תנאי שלא נכתב בו מלכתחילה, כאשר הכלל התלמודי בעניין זה הוא "אחריות – סופר" (בבא מציעא, דף יד, עמוד א), דהיינו, שטר חוב שנשמט ממנו שיעבוד נכסי הלווה לפרעון החוב, ניתן לגבות החוב גם מנכסיו של הלווה, למרות ההשמטה. זאת מתוך שאנו אומדים דעתו של המלווה, שלא היה מסכים להלוות מבלי להבטיח הפרעון באמצעות שיעבוד נכסי הלווה. נראה כי יש להחיל הדברים גם על המקרה ההפוך, כאשר הוספה תניה, שאומד דעת הצדדים מורה על כך, שהצדדים לא הסכימו לתניה זו, וכי הכנסתה להסכם הינה תוצאה של טעות סופר. במקרה זה ניתן להשמיט תניה זו בהתאם לאומד דעתם של הצדדים. במקרה שבפנינו, אין כל ספק, שלנתבע לא היה כל אינטרס להתנדב ולהעניק לתובעים מעמד של ערבים מוגנים, מעמד שלו לא היו זכאים על פי הוראות החוק. נקבע לעיל, כי דבר בעניין זה לא נאמר לצדדים על ידי מי מטעם הנתבע. משכך הם פני הדברים, ברור שנפלה טעות סופר בנספח ב לכתב התביעה, שם צויין, כי התובעים הינם ערבים מוגנים, כאמור לעיל. על כן, ובהתאם להוראות סעיף 16 הנ"ל, מתוקן בזאת ההסכם שבין הצדדים באופן שהתובעים אינם ערבים מוגנים. כך גם מושמטת מההתקשרות בין הצדדים התוספת לכתב הערבות, אשר צורפה כנספח א1 לכתב התביעה. בהחתמת התובעים על מסמך זה, המחיל על כתב הערבות את הוראות חוק הערבות בנוגע להגנה על ערב יחיד או ערב מוגן, יש לראות חלק מאותה טעות סופר, כאשר למעשה לא כללה ההסכמה בין הצדדים בשנת 1999, ובהמשך להסכמתם בשנת 1997, את החלת הגנות פרק ב לחוק הערבות על התובעים.

התובעים גם אינם בגדר "ערב יחיד". הוכח בפני, כי התובע 1 היה שותפו של צד ג'. הדברים אושרו על ידי צד ג' (סעיף 3 לתצהיר צד ג'). מאידך התובעת 2 לא ידעה לומר דבר על יחסיו העסקיים של התובע 1 עם צד ג'. גם חתנם של התובעים, טל הדס, נמנע בעדותו מלהכחיש את היותם של התובע 1 וצד ג' שותפים (עמ' 12 לפרוטוקול, שורות 5-6). משהוכח, כי התובע 1 היה שותף של החייב העיקרי, צד ג', ולמעשה בעל השליטה בחשבון שלו ערבו התובעים, אין התובע 1 ורעייתו, התובעת 2, יכולים להנות ממעמד של "ערב יחיד".

משנקבע, כי התובעים אינם נהנים ממעמד של "ערב מוגן" או "ערב יחיד", וכי אין הם זכאים להגנות המתאימות הקבועות בחוק הערבות, אנו מגיעים לכלל מסקנה, שהנתבע פעל כדין במימוש ערבותם של התובעים, ובגביית הכספים מהם לפרעון חובו של צד ג'. לפיכך דין התביעה להידחות.

סיכומם של דברים, התביעה נדחית. ממילא נדחית גם ההודעה לצד ג'. התובעים, ביחד ולחוד, ישאו בהוצאות הנתבע ובשכר טרחת עורך דינו בסך כולל של 15,000 ₪, וכן בהוצאות צד ג' ובשכר טרחת עורך דינו בסך כולל של 10,000 ₪, והכל בצירוף מע"מ ובתוספת הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום ועד התשלום המלא בפועל.

ניתן היום י"א בשבט, תשס"ו (9 בפברואר 2006) בהעדר הצדדים, בלשכתי.

נחום שטרנליכט, שופט